

Megalapozott bizalom kiváló eredményekkel

A Magyar Gyorsírók és Gépírók Országos Szövetsége március 5-én rendezte meg ideí, tavaszi bajnokságát. Azt a versenyt, ahol országos bajnokokat hirdetnek minden kategóriában. A Vajda Péter Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium jelenlegi és volt diákjai ismét rajthoz álltak, gépírásból 5, szövegszerkesztésből pedig 11 tanuló.

Még meg sem száradt a tinta az őszi verseny eredményeiért kapott okleveleken, a vajdasok már készültek a következő versenyre, a szakmabeliek bajnokságára. A hosszú, fáradsalmas és kitartó munkának meglelt az eredmény. Három versenyző a dobogón állhatott, s a legfiatalabbak is előkelő helyet szereztek.

Az idei junior szövegszerkesztő bajnok *Csipai Melinda* lett. Az ifjúsági kategóriában második helyen végzett *Csikós Edina*, gépírásból pedig *Dunai Krisztina* a felnőttek kategóriájában lett 10. a közel 30 versenyző közül.

A világbajnokságra készülő lányok ezzel az eredménnyükkel még jobban megalapozták a bizalmat mindenkiében: képesek a világ bármely versenyzőjével szembeállni, és ezzel öregbíteni városunk és iskolánk hírnevét Bécsben, a legjobbakkal között.

A junior kategóriában gépírásból *Nagrant Tünde 4.*, *Csipai Melinda 9.* helyen, az ifjúsági kategóriában pedig *Csikós Edina 9.*, *Egri Szilvia 10.* helyen végzett.

Szövegszerkesztésből *Nagrant Tünde 2.*, *Virág Viktória* az 5. helyen végzett. Viktória egyre jobb eredményeket ér el

versenyrol-versenyre, ami akár egy dobogós helyre is elegendő lehet. **Brlás Brigitta 7., Tóth Zita 8., és Valkovszki Szilvia** a 11. helyet szerezte meg, akiknek szintén nincs miért szégyenkezniük.

Új versenyzőket is köszönhetünk, hiszen néhányan még csak fél éve ismerkedtek meg a szövegszerkesztés fogalmával és tudományával. **Gellai Nikolett, Oncsik Mária, Prjevára Nóra és Gera Szilvia** nagy lelkesedéssel kezdtek el gyakorolni, akár nulladik órában, akár késő délután, aminek természetesen meglett az eredménye. Mind a négyen a középmezőnyben végeztek. Ez kezdetnek kitünő eredmény, reméljük, hogy megmarad a lelkesedésük a versenyzés folytatásához.

Szeretném megköszönni minden versenyző nevében a felkészítő tanárok, Buzásné Harmati Annamária, Tóthné Jansik Erzsébet és Zanáné Kugyela Timea, türelmét és lelkesedését, mellyel felkészítették és biztattak bennünket.

Azt hiszem ez az év is jól kezdődött mindannyiunknak, ami természetesen így is folytatódik. Vagy akár jobban?

Dr. Molitorisz Pál

Melyik épületben működött a szarvasi Réthy nyomda? II. rész

Előzmény: Melyik épületben működött a szarvasi Réthy nyomda? I. rész: A Réthy családról, Réthy Lipót pályája és nyomdája. Szarvas és Vidéke Hetilap 14. szám

A nyomda épülete

A nyomda szarvasi épületének emléktáblával való megjelölésére elsőként Szarvas Város Barátainak Körében értett meg az elhatározás. A Baráti Kör 1987. évi októberi közgyűlésén – melyhez csatlakozott a Szarvasi Öregdiákok Baráti Köre is – hozott határozatot e tárgyban. Ugyanakkor nehézséget okozott, hogy a Réthy nyomda történetét feldolgozó munkákból, a nyomda kiadványaiból, számláiból sem tűnt ki, hogy mely épületben működött a nyomda.

Dr. Perényi Béla főegyeszéti ügyész folytatott kutatásokat; első sorban két épületet, az 1989-ben lebontott Szabadság u. 12. szám alatti

2005. április 29-én (pénteken) 17.00 órákor TÁNC VILÁGNAPJA GÁLAMŰSOR

A Vajda Péter Művelődési Központban

A műsorban fellépnek:

Szarvasi Táncsport Egyesület, koreográfus: Gulyás Miklós

Chován Kálmán Művészeti Alapiskola Vackor csoportja művészeti vezető: Sutyinszky Ildikó, Juhász Attila

Blue Gym Aerobic Egyesület, művészeti vezető: Somogyi Nikolett

Ritmus Sportaerobic Club, művészeti vezető: Somogyi Zsuzsa

Life-Blood Club, koreográfus: Németh József

Energy Dance Cool, művészeti vezető: Kovács Krisztina

Meghívott vendégek: Gyurkó László és Kovács Katalin Felnőtt „A” osztályos versenypáros

Jegyek elővételben vásárolhatók 300.- Ft-os helyárral a Művelődési Központ Közösségi Házában (Lengyel Palota) (Szarvas, Szabadság u. 36., Béke u. felőli bejárat, Tel.: 66/210-064 Hadadiné Farago Erika)

A jegyek eladásából származó bevételt az egyesületek a műsor megvalósítására és működésükre fordítják.

Mindenkit szeretettel várnak a rendezők!

Kanadai képeslapok

Az ország természeti adottságaiból következők, hogy a kanadaiak rengeteg időt töltenek a szabadban. Nyáron a kempingezés, a hegymászás, a kajakozás és a kenuzás szerepel a legkedveltebb tevékenységek között. Legnépszerűbb nyári sportjait a futball, a baseball, az amerikai futball, a golf, a tenisz, a kerékpározás, a gördeszkázás és a görkorcsolyászás.

Télen a kanadaiak sielnek, "snowboard"-oznak, sifutásra indulnak. Majdnem minden településen van fedett uszoda az úszás, a vízipóló és a műugrás szerelmesei számára, s természetesen hódítanak a konditermek is. Szeretnek korcsolyázni és sokan jég hockeynek a befagyott tavakon. A legkisebb helyeken is van fedett jég hockey-pálya és saját jég hockey csapattal. Már egészen kicsi korban elkezdik űzni ezt a sportot, fiúk és lányok egyaránt.

Alkalmam volt előben látni Hamiltonban egy alapszakaszban megrendezett mérkőzést: a hamiltoni Tiger-Cats csapat össze a torontói Argonauts-szal. Mint minden mérkőzést, ezt is hatalmas parádé előzte meg. Felvonult a két csapat fűvés zenekara, elükön a jelmezbe öltözött figurával, bevonultak a pom-pom lányok (akik szünetekben szórakoztatják a csapatot), repülőgépből ejtőernyősök ugráltak ki, akik igrkeztek a pályán földet érni, de egy-kettő célt tévesztve a közeli fákra, brokrokra landolt. Óriási üdvözlőgázzal övezve bevonultak a csapatok, felálltak a pályára, s a himnusz elnéklése után több vadászgép repült át a sportaréna felett. A nézőtérén már mindenki izgatottan várta a játék kezdetét, hot-doggal, patogatott kukoricával és természetesen töménytelen mennyiségű sörrel felszerelve. A helyiek közül sokan csapatuk mezében jöttek el, a kis gyerekek pedig tigrisnek voltak beöltözve, arcukat sárgára festve, fekete csíkokkal.

A tiszta játék idő négyeszer 15 perces, azonban a meccs hosszú órákig tartott, ugyanis egy-egy támadást hosszú taktikai megbeszélések előzték meg, majd a bírós is mindig összedugták a fejüket, s mielőtt újra felállt volna egymással szembe a két csapat, a bíró kiállt a pályra közepére és headset mikrofonját bekapcsolva elhadarta ki szerzett pontot vagy épp ki volt szabálytalan.

A játék keménységét bizonyította az is, hogy az egyik – kb. 200 kilos – játékos mentővel vitték ki a pályra közepéről. Ez mindennapos esemény az amerikai fociban. Nem kimélik egymást, de talán a több millió dolláros gázi magyarázattal szolgá arra, miért képesek akár nyakukat is törni a győzelemért.

A nézőtérén azonban nyoma sincs annak a durvaságnak, ami máshol megszokott. Példát vehetnek több ország szurkolói a kanadai drukkerektől. Itt ugyanis mindenki egyenesen foglal helyet a lelátókon és verekedés helyett, ha még kedvenceik vesztének is, megtapsolják a másik csapatot. Mi a tigriseknek szurkolunk, de nem kellett félünk, hogy a körülöttünk lévő Toronto drukkerek majd nyakon csapnak minket, amikor az utolsó percekben egyértelműen elődolt, hogy Hamilton nyerte aznap a játékot és mi örömmujongásba törtünk ki.

Demeter Zsuzsa

Sport

méréteből adódik, hogy a kanadai játék egyes pontokban eltér az USA-ban lefektetett szabályrendszerétől, de alapjában véve ugyanaz. A focit a pályán lévő két, tizenegy tagú csapat játssza, de a játék sajátosságából következők, hogy a két csapatot, az edzői stábbal együtt közel 70 fő alkotja csapatunként. A pályát 5 yardonként egyes vonalak keressztek, és minden yardot, úgynevezett hashmarks jelöl, ami a labda pontos elhelyezéséhez szükséges. A pályán lévő két csapatból egyedejüleg az egyik mindig támad, míg a másik mindig védekezik és fordítva. A cél terület (End Zone) a játéktér részét képezi és a gólvonal mögött 30 láb mély. A kezdőrugást (kickoff) pontosan a foga csapat futó embere (returner) elviszi a labdát egy bizonyos pontig, ahonnan a csapat támadóegységének maximum 4 lehetőségből minimum 10 yardot kell előre vinnie a labdát. Ha ez nem sikerül, akkor az ellenfél következik. A touchdown akkor következik be, ha valaki a játékosok közül az ellenfél célterületére viszi be a labdát, vagy az irányító a célterületen álló társának dobja a labdát, aki mindkét lábával érinti a földet, az elkapott labdával a kezében.

Alkalmam volt előben látni Hamiltonban egy alapszakaszban megrendezett mérkőzést: a hamiltoni Tiger-Cats csapat össze a torontói Argonauts-szal. Mint minden mérkőzést, ezt is hatalmas parádé előzte meg. Felvonult a két csapat fűvés zenekara, elükön a jelmezbe öltözött figurával, bevonultak a pom-pom lányok (akik szünetekben szórakoztatják a csapatot), repülőgépből ejtőernyősök ugráltak ki, akik igrkeztek a pályán földet érni, de egy-kettő célt tévesztve a közeli fákra, brokrokra landolt. Óriási üdvözlőgázzal övezve bevonultak a csapatok, felálltak a pályára, s a himnusz elnéklése után több vadászgép repült át a sportaréna felett. A nézőtérén már mindenki izgatottan várta a játék kezdetét, hot-doggal, patogatott kukoricával és természetesen töménytelen mennyiségű sörrel felszerelve. A helyiek közül sokan csapatuk mezében jöttek el, a kis gyerekek pedig tigrisnek voltak beöltözve, arcukat sárgára festve, fekete csíkokkal.

A tiszta játék idő négyeszer 15 perces, azonban a meccs hosszú órákig tartott, ugyanis egy-egy támadást hosszú taktikai megbeszélések előzték meg, majd a bírós is mindig összedugták a fejüket, s mielőtt újra felállt volna egymással szembe a két csapat, a bíró kiállt a pályra közepére és headset mikrofonját bekapcsolva elhadarta ki szerzett pontot vagy épp ki volt szabálytalan.

A játék keménységét bizonyította az is, hogy az egyik – kb. 200 kilos – játékos mentővel vitték ki a pályra közepéről. Ez mindennapos esemény az amerikai fociban. Nem kimélik egymást, de talán a több millió dolláros gázi magyarázattal szolgá arra, miért képesek akár nyakukat is törni a győzelemért.

A nézőtérén azonban nyoma sincs annak a durvaságnak, ami máshol megszokott. Példát vehetnek több ország szurkolói a kanadai drukkerektől. Itt ugyanis mindenki egyenesen foglal helyet a lelátókon és verekedés helyett, ha még kedvenceik vesztének is, megtapsolják a másik csapatot. Mi a tigriseknek szurkolunk, de nem kellett félünk, hogy a körülöttünk lévő Toronto drukkerek majd nyakon csapnak minket, amikor az utolsó percekben egyértelműen elődolt, hogy Hamilton nyerte aznap a játékot és mi örömmujongásba törtünk ki.

Demeter Zsuzsa

emeletes Holéczy-házat (melyben a 60-as években Háziipari Szövetkezet székháza volt elhelyezve), valamint a mellette ma is fennálló Szabadság u. 14. szám alatti un. Revuczy-házat vette számításba. A Petőfi utca 7. szám alatti épület, melyet Réthy Lipót Vilmos testvére 1840. körül létesített és az elmúlt években került lebontásra, nem jöhetett szóba, mivel ezen épületben lakás és a nagy helyiségnel rendelkező ecetgyár volt elhelyezve.¹

Dr. Perényi Béla által a Gyulai Állami Levéltárban fellelt, az 1850-es évek közepén vezetett községi adóbeszedési kézikönyv szerint az akkori Nagy utca 8-9. szám alatt adózott Réthy Lipót. A ma is fennálló Szabadság u. 14. szám alatti épület azonos az adónyilvántartásban megjelölt Nagy u. 9. szám alatti épülettel. Ezen adat alapján helyezték a ma is látható emléktáblát az un. Revuczy-ház falára.²

Az 1896-ból származó un. Sonkoly-féle kéziratosa szarvasi név- és címjegyzék, valamint a *Mihálft József* tanár által 1891-ben készített térkép szerint az 1. tized 7. és 8. számú épületek *Réthy Sándor*³ tulajdonában álltak. Réthy Sándor (1856-1911) az „ecetgyáros” Réthy Vilmos fia kereskedő volt, illetőleg apja halála után vezette az ecetgyárat.

Nem zárható ki, hogy a hivatkozott községi adónyilvántartás nem a nyomda, hanem a nyomdatulajdonos lakáscímét tüntette fel. Az adónyilvántartó könyv és a Sonkoly-féle címár egyaránt két címet jelöl, a mai megjelölés szerinti Szabadság u. 12. és 14. számú épületeket. Méreteinél, alkalmasságánál fogva a lebontott un. Holéczy-ház azonban nagyobb súllyal vehető számításba a nyomda épületeként.

1850 elején, az önkényuralom korában Réthy Lipót nyomdász ellen is vizsgálatot folytattak forradalmi tevékenysége miatt, s ennek során több tanút hallgattak ki. *Melis György* kovácmester tanúvallomása szerint Réthy Lipót lakása és nyomdája a tanú lakásának tőzom-szedságában volt.⁴ Mivel Melis György lakcíméről nincsenek adatunk, a tanú vallomásából mindössze az állapítható meg, hogy az 1850-es évek közepén Réthy Lipót lakása és nyomdája azonos, vagy egymás melletti épületben volt. Kétségtelen, hogy a felsorolt adatok a Szabadság utcai ingatlanok egyikét valószínűsítik a nyomda helyékként.

A másfél évszázad előtti Szarvas épületeinek vagy épületei rendeltetésének meghatározása, azonosítása már sokszor nem kis nehézségbe ütközik. A szájhagyomány többnyire nem képes átvélni ekkora időszakot, s a korabeli adminisztráció sem alkalmazott házszámokat az akkoriban mindenki előtt közismert épületek esetén. Ugykor csak a véletlen szeszélye hoz napvilágra adatokat.

A Szarvas és Vidéke c. hetilap 1901. március 24-i száma az első oldalán közli *Benka Gyula* főgimnáziumi igazgatónak a Vajda-kör diszülésén 1901. március 15-én elhangzott ünnepi beszédét. A beszéd egyebek között a következőket tartalmazza:

„A Szolnokról jövő gyorsposta már március 16-án meghozta a felhívást és a 12 pontot. Az akkor Brengarten-házban tanácskozó népkör, kaszinó és a lázás nyugtalanosságban élő tanulósg ott várta a Bárány vendéglő előtt az érkező gyorskocsit. Lelekésedésükben a ragyavert kocsivezetőnek az arcát simára csókolgatták, és vilték a 12 pontot a mostani Grabenhoffer-féle házban lévő Réthy Lipót nyomdába, aki a 12 pontot és felhívást lelkesedésében ezer és ezer példányban nyomtatta ki és marokkal szórta szét a napi eseményeknek e nagyszerű nyilatkozását. A város önként kivilágított, a népkör, a kaszinó, a tanulósg zászlók lengése mellett zeneszó kísérettel, nemzeti dalok énekésével járta be a fútkákat.”

Dr. Neumann (Nádor) Jenő gimn. tanár, igazgató, történész megjegyzi, hogy „Szarvásnak a szabadságharc alatti magatarúsára nézve a községi levéltár anyagán kívül a legelőbb adatot *Benka Gyula nyug. főgimn. igazgató* szolgáltatja, aki mint 10 éves gyermek élte át azt a kort... Amint férfitáru lett a résztvevőköt és szemtanúktól folyton gyűjtötte az adatokat, úgy, hogy az ő közlései közvetlen és hiteles adatok.”⁵

A Réthy nyomda egykori épülete⁶

A Benka-beszéd elhangzása, és az újság megjelenése előtt mindössze öt évvel korábban készült, már hivatkozott Sonkoly-féle címárban egyetlen Grabenhoffer családú nevű tulajdonos található: *Grabenhoffer János*, Tüzkök utca, 1. tized 145. szám. E telken az 1952-ben történt lebontásáig a *Medvegy Mihály* Otthon-vendéglőjének épülete állt. A ma használatos megjelölés szerint ezen az ingatlanon a Deák Ferenc u. 12. és 12/a. számú lakóházak állnak. Tehát a nyomda itt kezdte meg a működését, s ebben az épületben volt elhelyezve a forradalom idején is. Természetesen az nem zárható ki, hogy a nyomda a későbbiekben (pl. az adónyilvántartás adatai keletkezése idején, az 1850-es évek közepén) más épületbe költözött, így lehetséges, hogy áthelyezésre került a Szabadság utcai épületek egyikébe.

A szerző köszönetet mond dr. Füzésné Hudák Juliánnának, a Kner Nyomdaipari Múzeum vezetőjének a cikk megírásához nyújtott szíves segítségéért.

¹ Szónyi Sándor cikke a Szarvasi Krónika 12/1998. számában, 92. p.
² Dr. Perényi Béla: A szabadságharc elfeledett szarvasi emléke, a Réthy nyomda épülete, kézirat, 1989.
³ Porai az Ó-temető katolikus részében nyugszának.
⁴ Szabó Ferenc és Elek László szerk.: Békés megye első nyomdája, Réthy Lipót, Békés-csaba 1977. 49. p.
⁵ Dr. Neumann Jenő: Szarvas nagyközség története, Szarvas, 1922. 68. p.
⁶ Dr. Palov József: Képek Szarvas múltjából, Szarvas, 1992. 61. számú kép